

Bilaga 1. Prövning av barnets bästa

Elisabet Schultz
FörvaltningschefCaroline Johansson
Utredare

Sammanfattning

Genom ett ordförandeuppdrag har barn- och utbildningsförvaltningen fått uppdraget att kartlägga nuvarande friytor och utemiljöer på Tyresös kommunala förskolor och grundskolor samt att ta fram riktlinjer. Riktlinjerna ska vara ett stöd vid planering, utformning och förvaltning av förskolor och skolor.

Riktlinjerna syftar till att skapa hållbara utemiljöer som främjar barns hälsa och goda undervisningsmiljöer. Riktlinjerna är genomsyrras av ett barnrättsperspektiv. Dock behöver det faktum att det inte finns något mått som anger lämplig storlek på friytan prövas mot barnets bästa för att belysa vilka konsekvenser det kan få för Tyresös barn och elever om de vägledande kvadratmeterantalet som Boverket anger inte följs.

De flesta befintliga friytor som finns idag i kommunen matchar Boverkets rekommendationer dock med ett fåtal undantag. Det finns goda förutsättningar i kommunen att planera för friytor som följer de rekommenderade kvadratmeter per barn på friytan.

Beskrivning av ärendet

Definition av friyta

Boverket definierar friyta för lek och utevistelse som den yta som barnen kan använda på egen hand vid sin utevistelse. En friyta är ytan som går att leka på och som är tillgänglig för barnen i huvudsak under skoltid men även i viss mån på fritiden. Förrådsbyggnader, bil- och cykelparkering samt ytor för lastning och lossning är otillgängliga för barnen och ingår därmed inte i friytan för lek och utevistelse.

Boverkets rekommendation om storlek på friyta är 30 m² friyta per barn för grundskolan och 40 m² friyta per barn för förskola. Respektive fritan brukar illustreras med ytan av parkeringsplatser där 30 m² motsvarar cirka två och en halv parkeringsplatser och 40 m² motsvarar lite mer än tre parkeringsplatser.

Forskning visar att den totala storleken på friytan helst bör överstiga 3 000 m². På en gård som är mindre, oavsett antal barn, kan en barngrupp få svårt att utveckla lek och socialt samspel på ett sätt som tillgodoser deras behov (Mårtensson et al 2009 i Boverket, 2015).

Friytans totala storlek är också avgörande för möjligheterna att uppnå andra lekvärdeskriterium. Möjligheten att tillskapa tre zoner och installera ytkrävande lekutrustning och möblering och förråd samt möjligheterna att få till bra fasta ytor för kreativ verksamhet och samlingar.

Den totala friytan är också viktig för att kunna skapa jämställda utemiljöer. Forskning visar att lekmiljöer där konkurrens uppstår om lekutrustning eller ytor har vissa tjejer i förhållande till killar svårare att hävda sig, ta initiativ till lek och ta för sig av lekytor och redskap. För att skapa jämställda lekmiljöer där flickor får ta plats och har möjlighet att leka på samma villkor som pojkar behövs tillräcklig friyta för att skapa fler områden och lekmiljöer.

Om avsteg görs från de vägledande kvadratmeterantalen

Om avsteg görs från Boverkets angivna kvadratmeterantal ska en separat prövning av barnets bästa genomföras för att synliggöra vilka konsekvenser avsteget får för barn och elever att få sina rättigheter tillgodosedda. Om avsteg från riktlinjer beslutas om ska kompensatoriska åtgärder redovisas för hur barn

och elever kan tillgodogöra sig rätten till möjlighet till sin rätt lek, hälsa och välbefinnande. I den formella prövningen av barnets bästa ska det tydligt beskrivas:

- Varför avsteg görs?
- Vilka lekvärdesfaktorer som gör avsteg från?
- Vilka kompensatoriska åtgärder har vidtagits för att tillgodose barns rätt till lek, hälsa och välbefinnande?

Den konsekvens som kan uppstå är att avsteg från det rekommenderade kvadratmeterantalet görs så att friytan blir mindre än 40 m² per barn för förskola, mindre än 30 m² per barn från i grundskolan.

Andra intressen kan föreligga då avsteg från riktlinjen görs men dessa intressen ska specifikt lyftas fram i en enskild prövning kopplad till stadsplaneringen.

Bedömning av barnets bästa

Riktlinjen bedöms tillgodose barnets rätt till bästa möjliga hälsa, liv och utveckling. Till lek, rekreation och fritid och rätten till tillgängliga och jämställda miljöer som minskar risken att utsättas för diskriminering.

För att säkerställa att riktlinjerna får avsedd effekt ska en uppföljning genomföras efter tre år från beslutsdatum. Om uppföljningen påvisar att det alltför ofta görs avsteg ifrån de rekommenderade kvadratmeterantalet bör en revidering av riktlinjen ske och en mindre utredning om ett fast kvadratmeterantal ska genomföras.